

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของชาวสวนทุเรียน
กรณีศึกษาตำบลฉม้น อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

Factors Associated with Safety Behaviors in Durian Farmers:
A Case Study of Chaman Subdistrict, Makhm District, Chanthaburi Province

สุวิชญา บุญไชยศรี*, วาสนา ศีลางาม, สุรัญชนา เนียมเตี้ยง, ภัทรา บุญทอง,
ชุนทดกัญจน์ โชคบริบูรณ์, จิรพัส ธรรมศรี, อนุสรณ์ ปุณพันธ์
คณะสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
*Email : Suwitchaya.bo@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของชาวสวนทุเรียนในตำบลฉม้น อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี จำนวน 230 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการทดสอบด้วยสถิติไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 53.04 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 51 ± 16.16 ปี ร้อยละ 76.96 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 48.70 มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ทำงานเฉลี่ย 22.39 ± 16.23 ปี ร้อยละ 99.10 มีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 68.70 มีทัศนคติความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูงมาก ร้อยละ 66.52 มีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูง การศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการทำงาน ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน และทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ($p\text{-value} > 0.05$) พบสถานภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานชาวสวนทุเรียน ($p\text{-value} = 0.004$) ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานให้กับชาวสวนทุเรียนเพื่อให้ชาวสวนทุเรียนมีความรู้และพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานที่ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : พฤติกรรมความปลอดภัย ความปลอดภัยในการทำงาน สวนทุเรียน ตำบลฉม้น จันทบุรี

Abstract

This research was a cross-sectional study. The study aimed to investigate factors associated with safety behavior among durian orchard workers in Chaman Subdistrict, Makhm District, Chanthaburi Province. Questionnaires were used to collect data from 230 persons. The data was analyzed by descriptive statistics and Chi-square test.

The results indicated that 53.04% were females, the mean age was 51 ± 16.16 years, 76.96% marital status, 48.70% education primary level, the average working experience was 22.39 ± 16.23 years, 99.10% had a high level of knowledge, 86.15% had a high level of safety knowledge, 68.70% had the highest level of safety attitude, and 66.52% had a high level of safety behaviors. The

personal factors included gender, age, highest level of education, working experience, the safety knowledge, and the safety attitude was not significantly related to safety behavior ($p\text{-value}>0.05$). Marital status was significantly related to safety behavior ($p\text{-value}=0.004$). Therefore, the related organization should provide information and knowledge about work safety to durian orchard workers to increase their safety knowledge and safety behavior.

Keywords : Safety Behavior Work safety Durian Orchard Chaman Subdistrict Chanthaburi

บทนำ

จังหวัดจันทบุรีเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่สำคัญของประเทศไทยในการปลูกทุเรียน เป็นพื้นที่ที่มีสภาพภูมิอากาศและดินที่เหมาะสมในการเพาะปลูก ทุเรียนเป็นพืชเศรษฐกิจที่ยังคงเป็นที่ต้องการของตลาด กระทรวงพาณิชย์ได้รายงานข้อมูลจาก Global Trade Atlas (GTA) เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2567 ว่า ประเทศไทยมีการส่งออกทุเรียนสดไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนกว่า 121,398 ตัน มากที่สุดเป็นอันดับ 1 คิดเป็นมูลค่า 717 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อันดับ 2 คือประเทศเวียดนาม (กรมประชาสัมพันธ์, 2567) ส่งผลให้ทุเรียนยังคงมีราคาที่สูง ทำให้การปลูกทุเรียนกลายเป็นอีกอาชีพที่สร้างรายได้อย่างมาก

การทำสวนทุเรียนมีหลายขั้นตอน เริ่มจากการเพาะปลูก การตัดแต่งดอกและผลอ่อน การพ่นสารเคมี จนถึง การเก็บเกี่ยวผล โดยการปลูกทุเรียนจำเป็นต้องมีการดูแลอย่างต่อเนื่องและในแต่ละขั้นตอนการทำสวนทุเรียนยังมีความเสี่ยงต่ออันตรายและสุขภาพของเกษตรกร เช่น การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อาจทำให้เกิดอาการแพ้ ระคายเคืองผิวหนังและทางเดินหายใจ (ปางก์เพ็ญ เหลืองเอกทิน และศิริลักษณ์ วงษ์วิจิตรสุข, 2553) การทำงานในสภาพอากาศที่ร้อนเป็นเวลานาน อาจนำไปสู่อาการลมแดดหรืออาการอ่อนเพลียจากความร้อน (จิรนนท์ จะเกร็ง และคณะ, 2553) การใช้มีดหรือเครื่องตัดทุเรียน อาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย หากไม่มีความรู้ หรือการฝึกฝน หรือวิธีการใช้มีดหรือเครื่องตัดทุเรียนที่ถูกต้อง (วรารณ บัญจิต, 2545) การทำงานกลางแจ้งอาจนำไปสู่โรคลมแดด (Heat Stroke) โดยเฉพาะกลุ่มวัยทำงานและกลุ่มผู้สูงอายุ (อัจฉรา นิธิธิญญาสกุล, 2567) การเก็บเกี่ยวทุเรียนที่มีขนาดใหญ่และน้ำหนักมาก ทำให้เสี่ยงต่อการบาดเจ็บที่กล้ามเนื้อและกระดูก นอกจากนี้เกษตรกรชาวสวนทุเรียนยังมีความเสี่ยงต่อการถูกสัตว์มีพิษกัด เช่น งูหรือตะขาบ จากผลการสำรวจในภาคการเกษตรพบว่า เกษตรกรมีพฤติกรรมที่เสี่ยงจากการทำงาน ซึ่งพฤติกรรมการทำงานเหล่านี้อาจทำให้เกษตรกรได้รับอันตรายหรือส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกร (กลุ่มสถิติแรงงาน, 2567) ดังนั้น หากเกษตรกรชาวสวนทุเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่เพียงพอ มีพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยในการทำงาน และมีการป้องกันอันตรายที่ไม่ถูกต้อง ก็อาจจะส่งผลให้เกิดอันตรายและผลกระทบต่อสุขภาพได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของเกษตรกรชาวสวนทุเรียนในตำบลฉนวน อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการลดการบาดเจ็บหรือความเสี่ยงอันตรายจากการทำงาน และส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนทุเรียนทำงานได้อย่างปลอดภัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของชาวสวนทุเรียน ตำบลฉนวน อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม (KAP Theory) หรือแบบจำลอง KAP ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 ตัว คือ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Attitude) และการปฏิบัติ (Practice) โดยทั้ง 3 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ ความรู้และทักษะมีผลต่อการปฏิบัติ และความรู้มีผลต่อทัศนคติ ทำให้เกิดการปฏิบัติหรือการแสดงออกของพฤติกรรม (ทวิศักดิ์ เทพพิทักษ์, 2556; ภาณุตา อธิณวงศ์, 2565; กิตติมา เรศจะเป๊ะ, 2566) ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปสู่การหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการส่งเสริมสุขภาพได้ (ลลิตา พรหมปัน, 2564) ทฤษฎี KAP นี้จึงถูกนำไปใช้กับในการศึกษาวิจัยอย่างแพร่หลาย ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎี KAP มาใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของชาวสวนทุเรียน ตำบลฉนวน อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กุณชสิทธิ์ บังคะดานรา และคณะ (2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการทำงานที่ปลอดภัยของเกษตรกรอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 250 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลพบว่า ปัจจัยการได้รับอันตรายจากการประกอบอาชีพเกษตรกรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.042$)

ธนบดี พัสนา และคณะ (2564) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับทุเรียน พฤติกรรมการทำสวนทุเรียน กับคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนทุเรียนในเขตพื้นที่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี จำนวน 344 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลพบว่า ความรู้เกี่ยวกับทุเรียนอยู่ในระดับมาก พฤติกรรมการทำสวนทุเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ความรู้เกี่ยวกับทุเรียนและพฤติกรรมการทำสวนทุเรียนมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรชาวสวนทุเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ฟารอน หัตถประดิษฐ์ และคณะ (2565) ได้ศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานโรงงานไม้ยางพาราในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 344 คน เก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลพบว่า อายุ รับรู้ต่อการเกิดโรค และทัศนคติความปลอดภัยในการทำงานส่งผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน พนักงานโรงงานไม้ยางพาราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross - Sectional study) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ชาวสวนทุเรียน ตำบลฉนวน อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำนวน 456 คน (ข้อมูลจากทะเบียนเกษตรกรที่ลงทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2567)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ชาวสวนทุเรียน ตำบลฉนวน อ.มะขาม จ.จันทบุรี ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำนวน 230 คน ซึ่งขนาดกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการคำนวณโดยใช้สูตร Krejcie & Morgan และการเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10 เพื่อป้องกันการสูญหายหรือความไม่ครบถ้วนของข้อมูล เกณฑ์การคัดเลือกคือ เป็นผู้ที่ลงทะเบียนเกษตรกรชาวสวนทุเรียนและยินยอมเข้าร่วมงานวิจัย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์ในการทำงาน

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน จำนวน 15 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบเลือกตอบ 2 ตัวเลือก คือ ถูกหรือผิด โดยตอบถูกให้ 1 คะแนน และตอบผิดให้ 0 คะแนน มีเกณฑ์การจำแนกระดับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานออกเป็น 3 ระดับ (จิตติพงศ์ สังข์ทอง และนิศากร ดันติวิบูลชัย, 2565) ดังนี้

0-4 คะแนน หมายถึง มีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับต่ำ

5-10 คะแนน หมายถึง มีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง

11-15 คะแนน หมายถึง มีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงาน จำนวน 10 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ปานกลาง ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีเกณฑ์การจำแนกระดับทัศนคติความปลอดภัยในการทำงานออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับต่ำมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.40-4.20 หมายถึง มีทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูงมาก

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน จำนวน 20 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ ซึ่งมีคำถามทั้งเชิงบวกและเชิงลบ (นุภมณ ยารวง และพัชรพร สุคนธสรณ์, 2559) มีเกณฑ์การจำแนกระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับต่ำมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับต่ำ

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.40-4.20 หมายถึง มีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูงมาก

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 0.75, 0.80 และ 0.87 ตามลำดับ และได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ทศนคติ ด้านความปลอดภัยในการทำงานกับ กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน มีค่าเท่ากับ 0.72, 0.69 และ 0.71 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการติดต่อกับหน่วยงานเทศบาลเพื่อขอเข้าเก็บข้อมูล โดยคณะวิจัยได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์การวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และประโยชน์ของการทำวิจัย หลังจากงานวิจัยได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยแล้ว จึงเก็บข้อมูล (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จากนั้นจึงทำการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลวิจัยตามวันและเวลาที่ได้ประสานงานไว้ เมื่อเก็บข้อมูลครบแล้ว จึงทำการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติไคสแควร์ (Chi-Square test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ $p < 0.05$ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของชาวสวนทุเรียน

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้รับการรับรองการจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เลขที่รับรอง HCU-EC1559/2567 ลงวันที่ 25 ตุลาคม 2567

การทดสอบสมมติฐาน

ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square test) (กรณีค่า expected < 5 เกินร้อยละ 20) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการทำงาน) ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ทศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานกับ พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของชาวสวนทุเรียน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

ผลการวิจัย

การศึกษครั้งนี้มีชาวสวนทุเรียนเข้าร่วมการวิจัย 230 คน ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป พบว่า ร้อยละ 53.04 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 44.78 มีอายุ 40-60 ปี ร้อยละ 76.96 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 48.70 มีการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษา และร้อยละ 56.52 ประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียนไม่เกิน 20 ปี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (n = 230)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	108	46.96
หญิง	122	53.04
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 40	62	26.96
40 – 60	103	44.78
มากกว่า 60	65	28.26
Mean = 51.16, SD = 16.17, Min = 20, Max = 85		
3. สถานภาพ		
โสด	46	20.00
สมรส	177	76.96
หม้าย	7	3.04
4. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	112	48.70
มัธยมศึกษาตอนต้น	50	21.74
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	42	18.26
สูงกว่ามัธยมปลาย	26	11.30
5. ประสบการณ์ในการทำงาน (ปี)		
ไม่เกิน 20	130	56.52
21 – 40	75	32.61
ตั้งแต่ 41 ขึ้นไป	25	10.87
Mean = 22.39, SD = 16.23, Min = 1, Max = 60		

ผลการศึกษาระดับความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน ทักษะด้านความปลอดภัยในการทำงาน และพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของชาวสวนทุเรียน พบว่า ร้อยละ 99.10 มีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 68.70 มีทัศนคติความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูงมาก และร้อยละ 66.52 มีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน (n=230)

ระดับ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน		
- ปานกลาง	2	0.90
- สูง	228	99.10
ทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงาน		
- ต่ำ	1	0.43
- ปานกลาง	12	5.22
- สูง	59	25.65
- สูงมาก	158	68.70
พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน		
- ปานกลาง	8	3.48
- สูง	153	66.52
- สูงมาก	69	30.00

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของชาวสวนทุเรียนพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการทำงาน ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน และทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของชาวสวนทุเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}>0.05$) การศึกษาพบว่าสถานภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของชาวสวนทุเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}=0.004$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ศึกษากับระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน (n=230)

ตัวแปรที่ศึกษา	χ^2	p-value
เพศ	1.609	0.205
อายุ	4.223	0.121
สถานภาพ	11.842 ^a	0.004*
ระดับการศึกษาสูงสุด	4.240	0.237
ประสบการณ์ในการทำงาน	0.227	0.240
ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน	0.384 ^a	0.511
ทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงาน	2.079	0.354

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูง และไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของชาวสวนทุเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างมีอาชีพทำสวนทุเรียน ซึ่ง

เริ่มทำตั้งแต่การเพาะปลูกไปจนถึงเก็บเกี่ยวผลผลิต ทำให้มีประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียนและทราบถึงอันตรายหรือความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงาน นอกจากนี้ยังมีการรับรู้ข่าวสารผ่านทางช่องทางต่าง ๆ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต มีการถ่ายทอดความรู้ วิธีการทำงาน และมีการพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนบ้าน จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูง และมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอัสนีญา หะยิดาโอะ และคณะ (2561) ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองหนอง ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช (p-value >0.05) และสอดคล้องกับการศึกษาของสุทธิดา วงศ์สุธา และคณะ (2565) ที่พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพปลูกอ้อย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ (p-value=0.074)

ทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูงมาก และไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานกับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของชาวสวนทุเรียน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการทำงานที่ปลอดภัย เช่น การใช้เครื่องมือที่ชำรุด การทำงานในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงอันตราย การรับประทานยาที่ทำให้ง่วงก่อนทำงาน อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุหรือความไม่ปลอดภัยได้ จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูงและมีพฤติกรรมความปลอดภัยไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปิ่นทาร์ย์ สีสะอาด (2564) ที่พบว่า ทัศนคติด้านความปลอดภัยของตัวเรือโดยสารไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือเส้นทางพญา-เกาะล้าน และสอดคล้องกับการศึกษาของนิภาพร คำหลอม และคณะ (2565) ที่พบว่า ทัศนคติการป้องกันตนเองจากฝุ่นคอนกรีตไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นคอนกรีตของผู้ปฏิบัติงานผลิตเสาคอนกรีต (p-value=0.628)

ด้านปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์ในการทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของชาวสวนทุเรียน ทั้งนี้เนื่องจากมีขั้นตอนการทำงานสวนทุเรียนและลักษณะการทำงานที่คล้ายคลึงกัน เช่น การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ การใช้สารเคมี การป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างมีการสอนขั้นตอนการทำงานและวิธีการป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในการทำสวนทุเรียนให้กับสมาชิกในครอบครัว มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานสวนทุเรียนกันระหว่างเพื่อนบ้าน มีการหาความรู้หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องผ่านทางอินเทอร์เน็ต หรือการสอบถามเพื่อนบ้าน และด้วยประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียน ทำให้ชาวสวนทุเรียนมีความรู้และมีทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูงและสูงมาก ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน จึงมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศิริรัตน์ พรหมน้อย และยุวดี ทองมี (2561) ที่พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การได้รับอุบัติเหตุในช่วง 1 ปี และการเข้าการรับฝึกอบรมด้านความปลอดภัยในการทำงานไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานบริษัทก่อสร้างแห่งหนึ่ง เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับการศึกษาของดลนภา ไชยสมบัติ และคณะ (2560) ที่พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สอดคล้องกับการศึกษาของกฤษณ์ บังคะตานรา และคณะ (2561) ที่พบว่า ปัจจัย

ด้านประสิทธิภาพการทำงานของเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันความปลอดภัยและสอดคล้องกับการศึกษาของนิภาพร คำหลอม และคณะ (2565) ที่พบว่า อายุ ระดับการศึกษา ประสิทธิภาพการทำงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นคอนกรีตของผู้ปฏิบัติงานผลิตเสา คอนกรีต ($p\text{-value}=0.713, 0.242$ และ 0.218 ตามลำดับ)

การศึกษาพบสถานภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของชาวสวนทุเรียน ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ที่มีสถานภาพสมรสจะมีการตระหนักถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงาน ทั้งของตนเองและสมาชิกในครอบครัว มีหน้าที่ดูแลคนในครอบครัว จึงส่งผลให้ผู้ที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจิตต์จิ จิตต์พิศาล และคณะ (2557) ที่พบว่า สถานภาพสมรส และการได้รับสนับสนุนจากครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงาน ความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากการประกอบอาชีพ

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง 230 คน ร้อยละ 53.04 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 51 ± 16.16 ปี ร้อยละ 76.96 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 48.70 มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับประถมศึกษา มีประสิทธิภาพทำงานสวนทุเรียนเฉลี่ย 22.39 ± 16.23 ปี ร้อยละ 99.10 มีความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 68.70 มีทัศนคติความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูงมาก ร้อยละ 66.52 มีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอยู่ในระดับสูง เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสิทธิภาพในการทำงาน ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน และทัศนคติด้านความปลอดภัยในการทำงาน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน และพบว่าสถานภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการทำงาน อันตรายจากการทำงาน รวมทั้งวิธีการป้องกันที่ถูกต้อง เพื่อให้ชาวสวนทุเรียนมีความรู้ที่ถูกต้อง สามารถทำงานได้อย่างปลอดภัย และมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของชาวสวนทุเรียน เช่น ความเครียด สมรรถภาพความแข็งแรงของร่างกาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาโดยใช้เครื่องมือหรือวิธีการรวบรวมข้อมูลแบบอื่น ๆ ร่วมกับการใช้แบบสอบถาม เช่น การสังเกต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณหน่วยงานเทศบาลและสมาชิกสภาเทศบาลที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลและให้ความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล ขอขอบคุณชาวสวนทุเรียน ตำบลฉนวน อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ทุกท่านที่เข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ และให้ความร่วมมือในตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์. (2567). ข้อมูล GTA ไทยยื่น 1 ส่งออกทุเรียนสดไปจีน. สืบค้น 15 สิงหาคม 2567. จาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/39/iid/293256>
- กลุ่มสถิติแรงงาน. (2567). การสำรวจแรงงานนอกระบบ. สำนักงานสถิติแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร.
- กิตติมา เรตจะโป๊ะ. (2566). ความรู้และทัศนคติกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. ThaiLIS. https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/64920581.pdf
- กฤษณีย์ บังคะดานรา ชัชชัย ธนโชคสว่าง และเอกพล กาละดี. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการทำงานที่ปลอดภัยของเกษตรกรอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. ศรีนครินทร์เวชสาร, 33(2), 146-152.
- จิตติพงศ์ สังข์ทอง และนิศากร ตันติวิบูลชัย. (2565). ความรู้ ทัศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขยะของเทศบาลตำบลในจังหวัดภูเก็ต. วารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 5(2), 33-45.
- จิตต์จี จิตต์พิศาล. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของผู้ขับขีรถจักรยานยนต์รับจ้างในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 28(3), 84-98.
- จิรนนท์ จะเกรียง ฉันทนา ผดุงเทศ และตรชัย เอกปัญญาสกุล. (2553). ผลกระทบต่อสุขภาพกายจากการสัมผัสพลังงานความร้อนขณะทำงานในกลุ่มคนทำนาเกลือจังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี), 2(ฉบับพิเศษที่ 1), 12-18.
- ดลนภา ไชยสมบัติ จรรยา แก้วใจบุญ และอัมพร ยานะ. (2560) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ภูมิศึกษาเกษตรในตำบลสันป่าม่วง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. วิทยาลัยพยาบาล, 4(ฉบับพิเศษ), 305-316.
- ทวีศักดิ์ เทพพิทักษ์. (2556). การใช้แบบจำลอง KAP กับการศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติการป้องกันการติดเชื้อ เอชไอ วี / เอดส์ ของคนประจำเรือไทย. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 8(2), 85-102.
- ธนบดี พัสนา ชัยรัตน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และกนิษฐา แยมโพธิ์ไช. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับทุเรียน พฤติกรรมการทำสวนทุเรียน กับคุณภาพชีวิตเกษตรกรชาวสวนทุเรียนในพื้นที่ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 16(2), 65-80.
- นิภาพร คำหลอม บุษกร สมรักษ์ พรชนก สัพโส พรอุไร สายสอน อารียา สมพงษ์ และจิราพร ทิพย์พิล. (2565). ความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นคอนกรีตของผู้ปฏิบัติงานผลิตเสาคอนกรีต ตำบลเมืองศรีไค และตำบลโพธิ์ใหญ่ อำเภวารินชัย อำเภอวารินชัย จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม E-Journal, 5(1), 35-42.
- นุภมณ ยารวง และพัชรพร สุคนธสรณ์. (2559). พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานและภาวะสุขภาพของเกษตรกรชาวนา ในจังหวัดเชียงราย. วารสารพยาบาลทหารบก, 17(2), 163-174.

- ปิ่นทาร์ย์ สีสะอาด. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมต่อมาตรการความปลอดภัยในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำของพนักงานประจำเรือ กรณีศึกษาการเดินทางเรือเส้นทางพญา-เกาะล้าน. วารสารวิจัยวิชาการ, 4(4), 133-142.
- ปางก์เพ็ญ เหลืองเอกทิน และศิริลักษณ์ วงษ์วิจิตสุข. (2553). อาการผิวน้ำ และปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอาการผิวน้ำในกลุ่มเกษตรกร ตำบลหนองปรือ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ. วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 3(1), 11-20.
- ฟารอน หัตถประดิษฐ์ โสภาก บัญล่อ และชนิษฐา อมประณาม. (2565). พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานโรงงานไม้ยางพาราในจังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 31(1), 27-35.
- ภณิดา อทินวงศ์. (2565). ความรู้ ทัศนคติและประสบการณ์ของผู้ปกครองที่มีต่อการใช้เบาะนั่งนิรภัยสำหรับเด็ก [สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล]. ThaiLIS. <https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/4809/1/TP%20MS.029%202565.pdf>
- ลลิตา พรหมปั้น. (2564). การศึกษา ความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติงานของนักกายภาพบำบัดไทยในงานสร้างเสริมสุขภาพ [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. ThaiLIS. <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3909/3/59062900.pdf>
- วรภรณ์ บุญจิต. (2545). การจัดการความปลอดภัยในอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ศิริรัตน์ พรหมน้อย และยุวดี ทองมี. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำของพนักงานก่อสร้าง : กรณีศึกษาบริษัทก่อสร้างแห่งหนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร. วารสารความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม E-Journal, 4(1), 43-48.
- สุทธิดา วงศ์สุธา ญัฐนิสา ไกยสุข นิพาวรรณ แสงพรหม และณัฐภูมิ กนกกระโทก. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้ ทัศนคติกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเกษตรกรผู้ประกอบ อาชีพปลูกอ้อยอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยนครราชสีมา, 1(1), 11-20.
- อัจฉรา นิธิอภิญญาสกุล. (2567). กรมอนามัย-กรมอุตุนิยมวิทยา เผยปีนี้ร้อนสูงกว่าปีที่แล้ว นำ Heat Index พยากรณ์ความร้อนล่วงหน้า แนะนำประชาชนป้องกันตนเองจากความร้อน. สืบค้น 15 สิงหาคม 2567. จาก <https://anamai.moph.go.th/th/news-anamai/43585>
- อัสนิญา หะยีดาโอ๊ะ รุ่งฤทัย บุญทศ โชติมณี พิระสวัสดิ์ และประสิทธิ์ศักดิ์ ศิริจารุภัทร. (2561). ความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองหนอง ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา, 5(1), 103-110.